

ความเป็นไปได้ในการแปลงเงินห่วยเป็นเงินออม: กรณีศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร*

พรเมษ วรสาคร**

บทคัดย่อ

คนไทยกลุ่มผู้มีรายได้และมีการศึกษาน้อยนิยมใช้เงินซื้อห่วงมากกว่าออมทรัพย์ในสถาบันการเงิน ทำให้ขาดเงินออมระยะยาวสำหรับวัยเกษียณอายุ วัตถุประสงค์ของบทความนี้ ก็เพื่อนำผลการสำรวจพฤติกรรมการซื้อห่วงของกลุ่มผู้มีรายได้และการศึกษาน้อยมาวิเคราะห์ และประเมินความเป็นไปได้ในการลดแทนห่วงด้วยสถาบันออมทรัพย์ ผลการศึกษา พบว่า มีผู้ซื้อห่วงส่วนใหญ่ซื้อห่วงเพราะต้องการลงทุนทางการเงินมิใช่ติดการพมั่น โดยมีกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 69.78 ที่มีความพร้อมลงทุนทางการเงินระยะยาวหากมีตราสารทางการเงินที่จุใจ โดยถ้ามีการนำเงินที่ซื้อห่วงมาเข้าโครงการ “แปลงเงินห่วยเป็นเงินออม” อย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง 10 ปี โดยไม่มีการถอนเงินออกเลย เงินกองทุนนี้จะมีขนาดขั้นต่ำ 37,537 ล้านบาท เงินส่วนนี้สามารถนำมาลดภาระทางการคลังสำหรับดูแลชาว กทม. หลังเกษียณอายุได้

คำสำคัญ: ลือตเตอร์ การออมเงินออมระยะยาว ห่วย สถาบันออมทรัพย์ เงินออมเพื่อ การเกษียณอายุ การออมสำหรับผู้มีรายได้น้อยเปลี่ยนเงินห่วยเป็นเงินออม

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง “โครงการศึกษาความเป็นไปได้ของการเปลี่ยนเงินห่วยเป็นเงินออม: กรณีศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร” สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ปี พ.ศ. 2553

** รองศาสตราจารย์ คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

118 ถนนเสรีไทย แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10240

The Possibility of Reshaping Lottery Money to Long-Term Savings: A Case Study in Bangkok, Thailand*

Pornpen Vora-Sittha **

Abstract

Thai people in Bangkok with lower income and low level of education tend to put their money in buying lottery regularly which detrimental to their long term savings. To release them from this situation it is proposed in this study to create a new saving instrument to replace lotteries. Results of the study show that around 69.78 of the targeted population owing the positive characteristic that support the paradigm of shifting their lottery-money into long term savings fund. It is estimated that if they keep buying lottery linked savings accounts continuously as if they buy lotteries for 10 years without any withdrawal, the derived fund will amount to at least Baht 37,537 million, which can help relieve some treasury burden of the government in taking care of the elder Bangkokian when they retired.

Keywords: Lotteries, Lottery-money, Savings, Long-Term Savings, Retirement Savings, Savings for Low Income Group

* This Paper is Part of Research Project namely "The Possibility of Reshaping Lottery- Money to Long Term Savings: A Case Study of Bangkok, Thailand. Study for the School of Development Economics, National Institute of Development Administration (NIDA), Bangkok, 2010

** Ph.D., Associate Professor, School of Public Administration, National Institute of Development Administration (NIDA), 118 Sereethai Road, Khlong Chan, Bangkok 10240 THAILAND.

ទំនាក់ទំនង

สังคมไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมของผู้สูงอายุ¹ ในขณะที่ประชากรวัยทำงานได้ปรับลดลงอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้อัตราการพึ่งพิงของผู้สูงอายุต่อประชากรวัยทำงาน (Elderly Dependency Ratio)² เพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็วจากร้อยละ 14.26 ในปี 2543 เป็นร้อยละ 55.49 ในปี 2643 วิธีหนึ่งของ การแก้ปัญหาการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างของประชากรไทยดังกล่าว คือ การส่งเสริมให้ประชาชน หันมาออมเงินเพื่อการเกี้ยวนายกันมากขึ้น

การออมภาคบังคับจัดเป็นวิธีหนึ่งของการระดมเงินออมจากประชาชนอย่างได้ผล แต่ปัจจุบัน (2553) ไทยมีระบบเงินออมภาคบังคับเพียง 2 กองทุน คือ กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (เติมและเก็บ.) และ กองทุนประกันสังคม ซึ่งครอบคลุมแรงงานในระบบได้เพียง 1.1 ล้านคน และ 9.18 ล้านคนตามลำดับ³ และยังมีแรงงานอีกประมาณ 25 ล้านคนที่ยังไม่ได้รับความคุ้มครอง ในระบบบำเหน็จบำนาญ ถึงแม้ว่าในปัจจุบันสังคมไทยจะมีการออมภาคสมัครใจต่าง ๆ แต่กองทุนเหล่านี้มีลักษณะที่กลุ่มผู้มีรายได้และการศึกษาต่ำอยู่มาก ไม่ถึง จึงมักเลือกที่จะใช้เงินออมในการซื้อห่วยวมากกว่าออมทรัพย์ในระบบการเงิน และมีพฤติกรรมการซื้อที่ต่อเนื่อง ทำให้กลุ่มผู้ซื้อห่วยวได้ดินกระทำการผิดกฎหมายตามพระราชบัญญัติการพนันพุทธศักราช 2478 ชั้นชา ก จากข้อเท็จจริงนี้ ทำให้เกิดแนวคิดว่า หากจะถือว่าห่วยวเป็นรูปแบบหนึ่งของการลงทุนทางการเงินของกลุ่มที่มีความรู้ทางการเงินและรายได้น้อย ถ้าภาครัฐมีการบริหารจัดการทางการเงินที่ดี โดยหาตราสารทางการเงินอื่นที่ได้เงินต้นคืนในอนาคตมากดแทนการซื้อห่วยว ซึ่งมีโอกาสสูญเสียเงินต้นสูงมาก เงินเหล่านี้ น่าจะกลายเป็นเงินออมที่สามารถนำไปใช้ในวัยเกษียณอยู่ได้ เป็นการลดภาระทางการคลังที่ต้อง คูแลคนวัยชราที่ยากจนในอนาคต และเป็นส่วนหนึ่งของการช่วยให้คนกลุ่มนี้มีทางเลือกในการลงทุนทางการเงินที่ถูกกฎหมาย

นอกจากนั้น การศึกษาถึงแนวทางการเพิ่มเงินออมให้แก่ประชาชนกลุ่มนี้เพื่อไว้ใช้ในวัยหลังเกษียณอายุนั้นนับเป็นความจำเป็นที่ภาครัฐมีอาจเพิกเฉย เพราะมาตรา 84 (4) ของร่างรัฐธรรมนูญ 2550 ได้ระบุไว้วัดเจนว่า รัฐจะต้องดำเนินการจัดให้มีการออมเพื่อการดำรงชีพในยามชราแก่ประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างทั่วถึง โดยรัฐควรถือเป็นเรื่องเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการ หากปล่อยให้เงินนาโนก่อไป โดยไม่เร่งให้ประชาชนรู้จักกอบอุ่นเงินด้วยตัวเองบางส่วน จะทำให้รัฐต้องแบกรับภาระการดูแล และช่วยเหลือประชาชนสูงอายุป่วยหลายหมื่นล้านบาทด้วยงบประมาณแผ่นดิน ทำให้รัฐบาลจำเป็นต้องใช้งบประมาณขาดดุล และอาจมีผลข้างเคียงทำให้เกิดภาวะเงินเพื่อหนักในระบบเศรษฐกิจได้

¹ คำนิยามขององค์การสหประชาชาติ ลังคอมผู้สูงอายุ หมายถึง ลังคอมที่มีประชากรวัย 60 ปีขึ้นไปเกินร้อยละ 10 หรือประเทศในแถบยุโรป หมายถึง การมีประชากรวัย 65 ปีขึ้นไปเกินร้อยละ 7

² อัตราการพึงพิงผู้สูงอายุ หมายถึง สัดส่วนของจำนวนประชากรผู้สูงอายุต่อประชากรวัยแรงงาน

³ ข้อมูลจากสำนักบริหารการลงทุน สำนักงานประกันสังคม ปี 2552

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสำรวจพฤติกรรมการออมและการซื้อขายของคนไทยโดยใช้ผู้อยู่อาศัยในเขตกรุงเทพมหานครเป็นกรณีศึกษา และนำผลสำรวจที่ได้มาวิเคราะห์และประเมินความเป็นไปได้ในการเปลี่ยนเงินหายเป็นเงินออมระยะยาวในเชิงเศรษฐศาสตร์

วิธีดำเนินการวิจัย

ข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วยข้อมูลทุติยภูมิและข้อมูลปฐมภูมิ ในส่วนของข้อมูลทุติยภูมิ แหล่งข้อมูลได้แก่ สิ่งพิมพ์ทางวิชาการ ข้อเสนอแนะ ข่าวสารที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการออมและการเล่นหวยจากเว็บไซต์ บทความในวารสารและงานวิจัยต่าง ๆ

ในส่วนของข้อมูลปฐมภูมินั้น ประชากรเป้าหมายของการจัดเก็บตัวอย่าง คือ ประชากรที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ ในปี 2553 ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป โดยงานวิจัยนี้ได้ใช้ประชากรที่มีการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี และประกอบอาชีพอิสระ หรือทำงานเป็นข้าราชการชั้นผู้น้อยในหน่วยงานราชการ/รัฐวิสาหกิจ หรือพนักงาน/ลูกจ้างที่ทำงานในธุรกิจเอกชนเป็นตัวแทนของกลุ่มผู้มีรายได้น้อย

สถานที่สำหรับจัดเก็บข้อมูลภาคสนามประกอบด้วย 20 เขตจาก 50 เขตในกรุงเทพฯ โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบ Simple Random Sampling และเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างเป้าหมายที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี งานวิจัยนี้ได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) โดยแบ่งประชากรออกตามอาชีพเป็น 10 กลุ่ม ๆ ละ 400 คน เขตละ 200 ตัวอย่าง หรืออาชีพละ 20 คนต่อเขต รวม 4,000 ตัวอย่าง

นอกจากนั้น ยังมีการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้เกี่ยวข้องต่าง ๆ ด้วยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประชากรเป้าหมายที่ได้สัมภาษณ์มา คือ ผู้อำนวยการสภากินแบ่งรัฐบาล เจ้ามือหมายได้ดิน รวมทั้งหน่วยงานของธนาคารออมสินและธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ที่รับผิดชอบในการออกสลากรออมทรัพย์

ระยะเวลาในการจัดเก็บข้อมูล คือ ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์-พฤษภาคม 2553

การประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการศึกษาในบทความนี้แบ่งออกได้เป็น 3 ส่วน ส่วนที่ 1 เป็นการศึกษาพฤติกรรมการออมและการซื้อขายของคนไทย ส่วนที่ 2 เป็นการนำผลสำรวจที่ได้มาวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการทดลองหายด้วยสลากรออมทรัพย์ และส่วนที่ 3 เป็นการประเมินจำนวนเงินที่คาดว่าจะได้จากการเปลี่ยนเงินหายเป็นเงินออมระยะยาว วิธีการศึกษาในส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 จะเป็นการประมวลผล

ข้อมูลปัจจุบันมีให้ใช้โปรแกรม SPSS และนำเสนอด้วยวิธีสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) สำหรับการประเมินผลในส่วนที่ 3 งานวิจัยนี้ได้ใช้ Valuation Model โดยใช้วิธีคำนวณเงินที่คาดว่า จะได้ในอนาคตแบบทบทัน (Future Value of an Annuity) (Brigham 1980) ด้วยสูตร ดังนี้

$$S_n = R [FVIFA_{k,n}]$$

โดย S_n = มูลค่าในอนาคตของเงินที่เท่ากันทุกงวด (Future Value of an Annuity)

$FVIFA_{k,n}$ = ตัวคูณค่าเงินปัจจุบันประจำงวดให้เป็นค่าเงินในอนาคต
(Future Value Interest Factor for an Annuity)

R = รายรับเป็นประจำที่เท่ากันทุกปี

k = อัตราผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้

n = จำนวนปีที่ซื้อขาย

นิยามศัพท์

หาย หมายถึง ลักษณะแบ่งรัฐบาลและห่วยໃต้ดิน

ลดต่ำเรี้ย หมายถึง ลักษณะแบ่งที่ออกโดยรัฐ

ลักษณะของทรัพย์ หมายถึง ลักษณะที่ให้ทั้งเงินรางวัลและคืนเงินต้นแก่ผู้ซื้อ ซึ่งได้แก่ ลักษณะที่ออกโดยธนาคารออมสิน และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์

กรอบแนวคิด

นักเศรษฐศาสตร์หลายท่านสมัย เช่น John Maynard Keynes, Milton Friedman เขื่องกันว่าครัวเรือนจะแบ่งเงินที่มีอยู่ออกเป็น 2 ส่วน ส่วนหนึ่งเป็นการใช้จ่ายเพื่อความสะดวกในชีวิตประจำวัน และยามฉุกเฉิน และอีกส่วนหนึ่งก็เพื่อการลงทุนให้ได้ผลตอบแทน โดยการลงทุนดังกล่าวอาจเป็นการลงทุนในรูปของตราสารทางการเงิน เช่น พันธบัตรในสมัย Keynes และต่อมา มีการขยายตัวเป็นตราสารทางการเงินอื่น เช่น หุ้นสามัญ หุ้นกู้เอกชน พันธบัตรรัฐบาล หรืออาจเป็นการลงทุนในรูปสินทรัพย์อื่น เช่น ทองคำ ที่ดิน ในสมัยต่อ ๆ มา ดังนั้น การใช้จ่ายในการซื้อตราสารทางการเงินจึงเป็นรูปแบบหนึ่งของการนำเงินออมมาลงทุนทางการเงินเพื่อการใช้จ่ายในอนาคต

การลงทุนทางการเงินในแต่ละประเภทมีโอกาสของการรับผลตอบแทนที่แตกต่างกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับความเสี่ยงของตราสารนั้น ๆ สำหรับประเทศไทยการลงทุนทางการเงินที่มีความเสี่ยงต่อการที่จะไม่ได้รับผลตอบแทนตามที่คาดหวังไว้แน่นอนที่สุด คือ การฝากเงินไว้กับธนาคารพาณิชย์ และการซื้อพันธบัตรรัฐบาล รองลงมา คือ หุ้นกู้ หุ้นบุริมสิทธิ์ หุ้นสามัญ และตราสารอนุพันธ์ ส่วนการใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อตราสารที่มีความเสี่ยงต่อการสูญเสียเงินต้นสูงมาก เช่น ลักษณะแบ่ง ห่วยໃต้ดิน เงินส่วนนี้มักถูกมองว่าเป็นการพนัน มิใช่การลงทุนทางการเงิน หากมีการเปลี่ยนมุมมองว่าการซื้อขายลักษณะแบ่ง

และหมาย เป็นการลงทุนทางการเงินประเภทหนึ่ง ที่จะพบว่าสลากกินแบ่งและหวยเป็นตราสารทางการเงินที่มีความเสี่ยงสูงที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับการลงทุนในตราสารทางการเงินที่มีความเสี่ยงสูงประเภทอื่น เช่น หุ้นสามัญและตราสารอนุพันธ์ เพราะการลงทุนในสลากกินแบ่งหรือหวยเป็นการลงทุนที่ขาดสิ่งอ้างอิง (Underlying Assets) และผลตอบแทนมีลักษณะเป็น Random สิ่งอ้างอิงที่ใช้กันจึงมักเป็นความเชื่อเฉพาะบุคคล หรือไสยศาสตร์

การสำรวจพฤติกรรมการออมและการซื้อขายของคนไทยในงานวิจัยนี้ ที่เพื่อพิสูจน์ข้อสมมติฐานที่ว่า “คนไทยและมีความรู้น้อยหรือหายเพราะต้องการลงทุนทางการเงิน มิใช่ติดการพนัน” หากข้อสมมติฐานนี้เป็นจริง ตลาดการเงินของไทยก็ควรสร้างตราสารทางการเงินที่เหมาะสมกับความต้องการของบุคคลกลุ่มนี้และเป็นตราสารที่มีความเสี่ยงน้อยกว่า เงินที่หมวดไปกับหวยก็จะสามารถแปลงสภาพเป็นเงินออมระยะยาวได้

ทฤษฎีและแนวคิดด้านการอุปโภค

ในการกำหนดกรอบแนวคิดสำหรับสำรวจพฤติกรรมการออมและการซื้อขายของคนไทย และนำผลสำรวจที่ได้มาวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการทดสอบหัวข้อด้วยสลากรออมทรัพย์นั้น จะขอเริ่มต้นการศึกษาจากการพิจารณาตุณประสงค์การอุปโภคต่อร่องประเทศไทย ฯ และศึกษาถึงสาเหตุที่ลูกเต๋อรีเกล้ายเป็นที่นิยมซื้อย่างแพร่หลายของประชาชนในแต่ละประเทศ โดยพิจารณาถึงแรงจูงใจและพฤติกรรมในการเสี่ยงโชค แล้วนำกรอบแนวคิดที่ได้มาอธิบายว่าการซื้อขายของคนไทยที่แพร่หลายกันอยู่ทุกวันนี้ อาจไม่ใช่เกิดจากการชอบเสี่ยงโชคเสมอไป มีความเป็นไปได้ที่การซื้อลูกเต๋อรีเป็นรูปแบบหนึ่งของการลงทุนทางการเงินสำหรับกลุ่มคนที่มีรายได้และการศึกษาน้อยพร้อมกับมีการทบทวนวรรณกรรมต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนแนวคิดเรื่องการเปลี่ยนเงินหายเป็นเงินออม

วัตถุประสงค์การอุปโภคต่อรี

จากการทบทวนแนวคิดทางทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พอสต์บีได้ว่า จุดเริ่มต้นของการอุปโภคต่อรีในประเทศไทย ฯ นั้นมีสาเหตุจากการที่รัฐบาลต้องการใช้เงินเพื่อสาธารณประโยชน์อย่างน้อยใน Lottery-Wikipedia มีรายงานว่าจีนเป็นประเทศแรกที่ออกลูกเต๋อรี เรียก Keno ในสมัยราชวงศ์ชั้น (ระหว่าง 197-205 B.C.) เพื่อนำกำไรจากการขายลูกเต๋อรีมาสร้างกำแพงเมืองจีน ในทำนองเดียวกับยูโรปในสมัยของ Augustus Caesar ที่มีการขายลูกเต๋อรีครั้งแรกให้ประชาชนเพื่อนำเงินไปบูรณะกรุงโรมัน

ในระยะต่อมา เมื่อปี ค.ศ. 1612 กษัตริย์อังกฤษ King James I ได้อนุญาตให้ Virginia Company of London ออกลูกเต๋อรีขายคนอังกฤษเพื่อนำเงินไปช่วยผู้อพยพชาวอังกฤษที่ไปตั้งถิ่นฐานถาวรที่ Jamestown หลัง Virginia ในสหรัฐอเมริกา ซึ่งขณะนั้นยังเป็นอาณานิคมของอังกฤษอยู่ ทำให้การอุปโภคต่อรีในสหรัฐฯ เป็นไปอย่างแพร่หลายและต่อเนื่อง และมีบทบาทสำคัญ

ในการระดมเงินของห้างภาครัฐและเอกชนในการสร้างประเทศในยุคหนึ่ง หลายคนเชื่อกันว่าเป็นวิธีหนึ่งของการจัดเก็บภาษีที่ช่อนเร้นเพื่อให้รัฐมีรายได้ ซึ่งเป็นวิธีที่ได้ผลมากกว่าการจัดเก็บภาษีด้วยวิธีอื่น โดยอาจกล่าวได้ว่าเศรษฐกิจของสหราชอาณาจักรดำเนินการได้ด้วยดีในยุคหนึ่งก็ เพราะเงินจากการขายลอตเตอรี่ไม่ใช่เงินจากการจัดเก็บภาษี

สำหรับประเทศไทย ลักษณะของการเสี่ยงโชคของไทยมักเรียกว่า “หวย” เริ่มมีขึ้นในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 3 โดยโปรดเกล้าฯ ให้ออกชนตั้งโรงหวยในรูปสัมปทานอย่างถูกกฎหมาย เรียกว่า “หวย ก ข” ซึ่งเป็นที่นิยมเล่นในหมู่คนไทยอย่างแพร่หลาย ส่งผลให้ประเทศไทยมีรายได้จากการจัดเก็บอากรหวยเป็นจำนวนมากและนับเป็นรายได้ที่สำคัญของประเทศ ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระราชดำริให้ยกเลิกการพนันทุกชนิดรวมทั้งยกเลิกการให้สัมปทานหวยด้วย การเล่นหวยจึงเป็นสิ่งผิดกฎหมายดังต่อไปนี้ มา ลักษณะของการเสี่ยงโชคได้กลับมาเป็นเครื่องมือในการระดมเงินอีกครั้งหนึ่งในปี 2417 เรียกสลากรกินแบ่งรัฐบาล ซึ่งยังคงอยู่จนเท่าทุกวันนี้ (แสน วิชาชญาณ, 2553)

จากรับรองรวมที่กล่าวถึงข้างต้นนำมาซึ่งผลสรุปว่า กำหนดของการออกลอตเตอรี่มิใช่เกิดจากความต้องการเล่นการพนัน แต่เป็นการระดมทุนเพื่อใช้ในสาธารณประโยชน์ ข้อดีของการระดมเงินจากประชาชนด้วยวิธีออกลอตเตอรี่ คือ ลอตเตอรี่เป็นตราสารที่สามารถใช้ระดมเงินได้ดีกว่าการจัดเก็บภาษี แต่ก็มีข้อเสียในด้านความยุติธรรมต่อสังคม เพราะลอตเตอรี่เป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดเก็บภาษีทางอ้อม ทำให้คนจนต้องจ่ายเงินเสียภาษีเท่าคนรวย

ทฤษฎีและแนวคิดเรื่องแรงจูงใจในการเสี่ยงโชค

นักเศรษฐศาสตร์ส่วนใหญ่มีความเชื่อว่า ลอตเตอรี่เป็นเรื่องของการเสี่ยงโชค (การพนัน) และมักใช้ Game Theory และ Decision Theory ในการอธิบายและพยากรณ์ความชอบเสี่ยงโชค (Betting Preference) ของคนว่าเข้ามายังไงกับปัจจัยอะไรบ้าง โดยปัจจัยที่มีการกล่าวอ้างถึงในรายงานการศึกษาต่าง ๆ ได้แก่ ขนาดของรางวัลที่คาดว่าจะได้ โอกาสในการถูกรางวัล การชอบความเสี่ยง และอรรถประโยชน์ส่วนเพิ่ม (Marginal Utility) ที่เกิดจากการได้เงินรางวัล

กลุ่มที่เชื่อว่า Marginal Utility เป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจว่าจะซื้อลอตเตอรี่หรือไม่นั้นได้นำ Marginal Utility ไปเชื่อมโยงกับรายได้ของผู้ซื้อลอตเตอรี่ Bernoulli (1954) เป็นคนแรกที่เสนอแนวคิดว่าอรรถประโยชน์ส่วนเพิ่มของเงินที่ได้จากการเสี่ยงโชคของผู้มีรายได้น้อยจะมากกว่าผู้ที่มีความมั่งคั่ง เมื่อปี 1738 ส่งผลทำให้คนจนชอบเสี่ยงโชคมากกว่าคนรวย แนวคิดนี้ได้รับการพัฒนาต่อมาในทฤษฎี Expected Utility ของ Von Neumann และ Morgenstern (1947) ว่า Marginal Utility ของแต่ละคนอาจเพิ่มขึ้นได้ไม่เท่ากัน เพราะแต่ละคนมีทัศนคติเกี่ยวกับความเสี่ยงแตกต่างกันออกไป บางคนชอบที่จะเสี่ยง ในขณะที่บางคนมีแนวโน้มที่จะเลือกผลลัพธ์ที่แน่นอน (Sure Thing) เกี่ยวกับเรื่องนี้ Milton Friedman and Leonard J. Savage (1948) ได้มีข้อคิดเห็น

เพิ่มเติมว่า ประชาชานกลุ่มที่จะได้ Marginal Utility จากการซื้อลอตเตอรี่สูงสุดน่าจะเป็นกลุ่มที่มีรายได้ระดับปานกลาง เพราะคนกลุ่มนี้ไม่เพียงแต่ต้องการบริโภคสินค้ามากขึ้นเท่านั้น แต่ยังต้องการยกระดับความเป็นอยู่ในสังคมและเปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำรงชีวิตของตนให้ดีขึ้นด้วย จึงชอบที่จะเลี่ยง เพราะได้คาดคะเนไว้แล้วว่ามูลค่าของเงินหรือสินทรัพย์ที่จะได้รับนั้นจะสูงขึ้นจากเดิม ทำให้อรรถประโยชน์ส่วนเพิ่มของรายได้ (MU) สูงขึ้นด้วย สำหรับประเทศไทย จิตติ มงคลชัย และคณะ (2550) พบว่า คนไทยที่มีรายได้น้อยมีสัดส่วนในการซื้อหวยมากกว่าผู้มีรายได้ระดับที่สูงกว่า ซึ่งสนับสนุนแนวคิดของ Bernoulli ข้างต้น หาก Friedman-Savage Hypothesis เกี่ยวกับ Utility Function ดังที่กล่าวไว้ข้างต้นเป็นจริง ก็ย่อมแสดงว่าคนจนของไทยส่วนใหญ่ยังไม่สนใจเงินขาดไม่มีเงินซื้อหวยตามความหมายของ Friedman-Savage

ความคิดเห็นข้างต้นที่ว่าการซื้อหวยเป็นการเพิ่มอรรถประโยชน์ให้ผู้ซื้อเนื่องด้วยเรื่องราวที่เพียงบางส่วน เพราะข้อคิดเห็นนี้ได้รับการพัฒนาต่อ ๆ มาในทฤษฎีการตัดสินใจ (Decision Theory) ว่า การตัดสินใจที่จะเลี่ยงโชคหรือเล่นการพนัน (Betting Preferences) ไม่ใช้ขึ้นอยู่กับ Marginal Utility ที่เกิดจากการได้เงินรางวัลเพียงอย่างเดียว แต่ขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นด้วย เช่น ขนาดของผลตอบแทน โอกาสที่จะถูกรางวัล การชอบความเสี่ยง เป็นต้น ข้อคิดเห็นนี้มีงานวิจัยสนับสนุนอยู่หลายข้อ เช่น งานศึกษาของ John A. Nyman (2004) ซึ่งเขียนว่าการตัดสินใจเลี่ยงโชคไม่เป็นความมัวเม่าที่ชอบการพนัน แต่เป็นการใช้เงินที่สมเหตุสมผล โดยเขาได้ศึกษาเกี่ยวกับความต้องการซื้อลอตเตอรี่ และพบว่าผู้บริโภคจะตัดสินใจซื้อลอตเตอรี่โดยเบรี่ยบเทียบกับ expected loss และ expected gain ที่เกิดจากการเสี่ยงโชค ถ้า expected gain มากกว่า expected loss ผู้บริโภคก็จะตัดสินใจซื้อลอตเตอรี่ ในทางตรงกันข้ามถ้า expected loss มากกว่า expected gain ผู้บริโภคก็จะไม่ซื้อลอตเตอรี่ ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของ Brenner (1983, 1985) ที่ว่าคนจนมักจะวางแผนการใช้จ่ายเงินในส่วนที่ซื้อลอตเตอรี่มากกว่าคนรวยเมื่อเบรี่ยบเทียบจากสัดส่วนของ wealth ที่มีแสดงว่าการซื้อลอตเตอรี่ของคนบางกลุ่มเป็นการลงทุนมิใช่การบริโภค

แหล่งเงินที่ใช้ในการซื้อหวย

ความพยายามที่จะเปลี่ยนเงินหายเป็นเงินออมตามเป้าหมายของโครงการวิจัยนี้ย่อมไร้ผล หากเงินที่นำมาซื้อหวยไม่ใช่เป็นเงินส่วนตัว จากผลการศึกษาต่าง ๆ พoSrupe ได้ว่า เงินที่นำมาซื้อหวยส่วนใหญ่ เป็นเงินของตนเอง โดยเป็นส่วนที่ลดจากการอุปโภคบริโภคในส่วนที่ไม่จำเป็นให้น้อยลง

ข้อสรุปข้างต้นมาจากรายงานการศึกษาของ Melisa Schettini Kearney (2002) ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับผลของการลootเตอรี่ที่มีต่อพฤติกรรมการบริโภคของภาคครัวเรือนในช่วง 1982-1998 ใน 21 ประเทศที่มีการจำหน่ายลอตเตอรี่ในประเทศไทยและอเมริกา ผลการศึกษา พบว่า การใช้จ่ายของครัวเรือนในส่วนของการเสี่ยงโชคจะเพิ่มขึ้นหลังจากที่รัฐได้มีการออกลอตเตอรี่ และคงให้เห็นว่า ครัวเรือนไม่ได้ลดการบริโภคในส่วนที่เกี่ยวกับการเสี่ยงโชคเพื่อมาซื้อลอตเตอรี่ ในทางตรงกันข้าม

ครัวเรือนจะลดการบริโภคในส่วนที่ไม่เกี่ยวกับการเสี่ยงโภคแทน เช่น ลดการบริโภคบุหรี่ เหล้า เป็นต้น

แนวคิดการนำการเลี้ยงโขคมาเป็นเครื่องมือระดมเงินออมระยะยาวในต่างประเทศ

วัดถุประสังค์ในการออกแบบห้องเรียนต่างประเทศ เช่น อังกฤษ สหรัฐฯ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ฯลฯ นั้นเป็นไปเพื่อการระดมทุนมาใช้เพื่อสาธารณะประโยชน์ เช่น ในด้านการศึกษา ในกิจกรรม เพื่อการรักษาสุขภาพต่าง ๆ (เช่น เพื่อสร้างพิพิธภัณฑ์ เพื่อสนับสนุนการกีฬาและศิลปะ ฯลฯ) และใช้สร้าง ถึงสาธารณะ (เช่น โรงพยาบาล ถนน) ผู้ประกอบการออกแบบห้องเรียนปัจจุบันมีเกือบทุกที่ปรับ กว่า 100 ประเทศทั่วโลก กิจการเหล่านี้ดำเนินการอย่างเปิดเผยโดยภาครัฐ ทั้งในระดับรัฐบาลกลาง คลรัฐ จังหวัด และเมืองต่าง ๆ

ตราสารทางการเงินที่ออกเพื่อสนับสนุนการออมของประชาชนในประเทศต่าง ๆ มีค่อนข้างหลากหลาย ซึ่งจะขอยกตัวอย่างตราสารที่น่าสนใจ 2 ประเภท คือ Lottery Bonds และ Save to Win ในส่วนของ Lottery Bonds⁴ นั้นพบว่า มีการออกตราสารประเภทนี้ที่อังกฤษและสหราชอาณาจักรเป็นผู้ออก ตราสารนี้มีลักษณะเหมือนพันธบัตรทั่วไปตรงที่ผู้ถือจะได้อัตราดอกเบี้ยคงที่ และจะได้ดอกเบี้ยเป็นประจำทุกงวดของการจ่าย เมื่อครบกำหนดจะได้เงินต้นคืน ต่างจากพันธบัตรทั่วไปตรงที่รัฐบาลจะมีการจับฉลากตามงวดเวลาที่กำหนด พันธบัตรที่มีเลขตรงกับเบอร์ที่จับฉลากก็จะได้รางวัลในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ได้เงินคืนสูงกว่าเงินต้นเมื่อครบกำหนดถ่ายถอน ซึ่งเหมือนกับผู้ถือนั้นถูกเลือกตัดหรือ หรืออาจได้อัตราดอกเบี้ยที่สูงกว่าที่กำหนดในพันธบัตร โดยทั่วไปการออก Lottery Bonds ก็เพื่อจูงใจให้ประชาชนหันมาซื้อพันธบัตรมากขึ้น

สำหรับตราสาร “Save to Win” นั้น Maynard, et al. (2008) โดยใช้กงล้อมตัวอย่าง 500 ราย ในชุมชน Clarksville มลรัฐ Indiana เมื่อปี 2006 พบว่า ตราสารทางการเงินที่เข้มข้น

⁴ <http://www.nsandi.com/products/pb> (Sept 30, 2010)

กับเงินรางวัลแบบลotoต่อเรื่องเป็นตราสารที่หมายกับผู้ที่ไม่ขอหมรรพย์ แต่นิยมนำเงินไปซื้อลotoต่อเรื่องมากกว่า เพื่อให้คนกลุ่มนี้มีเงินออม เขาได้แนะนำตราสาร “Save to Win” ลักษณะของตราสารนี้คือ ทุก ๆ เงินฝาก 25 เหรียญ จะได้รับสลากรotoต่อเรื่อง 1 ใน แต่จำกัดให้ผู้ฝากถือสูงสุดไม่เกิน 10 ในต่อเดือน และจำกัดเฉพาะผู้มีภูมิลำเนาอยู่ในรัฐมิชิแกนเท่านั้น เงินฝากยังมีดอกเบี้ยให้แต่จะต่ำกว่าอัตราปกติเล็กน้อย โดยมี National Credit Union Administration ด้ำประกันเงินฝากให้ (ประมาณ 1%-1.5%) โครงการนี้ได้รับความนิยมอย่างมากในมลรัฐมิชิแกน โดยเขาเชื่อว่ากิจการลotoต่อเรื่องที่ดำเนินการโดยรัฐควรจะเข้ามาเล่นเกมระดมเงินออมนี้ด้วย เพราะกิจการเหล่านี้มีจุดจำหน่ายประมาณ 200,000 แห่งทั่วประเทศสหรัฐอเมริกา เปรียบเทียบกับสาขาของธนาคารพาณิชย์ซึ่งมีเพียง 99,000 แห่ง การระดมทุนด้วยวิธีนี้ได้ผล เพราะใช้หลักการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคน โดยใช้วิธีเปลี่ยนแนวปฏิกรรมเดิมไปในทิศทางอื่นที่เข้าต้องการ

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า การนำการเสียงโขคมาเป็นเครื่องมือสำหรับการออมนั้นไม่ถือว่าเป็นเรื่องใหม่ การออมเงินกับการเสียงโขคสามารถนำไปด้วยกันได้ และการซักชวนให้คนซึ่งปกติชี้ลอดเทอร์รีเป็นประจำหันมาฝากเงินแบบที่มีสลากลอดเทอร์รีพ่วงท้ายให้มีโอกาสลุ้นรางวัลใหญ่มีความหวังเป็นเศรษฐีข้ามคืน น่าจะเป็นวิธีที่ง่ายกว่าการรณรงค์ให้คนเลิกเล่นหวย และนำเงินมาฝากธนาคารกินดอกเบี้ยอย่างเดียว สำหรับประเทศไทย ในช่วงที่ผ่านมาสลากออมทรัพย์ของไทยกลับมีบทบาทน้อยในด้านการส่งเสริมการออมภาคครัวเรือน จึงเป็นความจำเป็นต้องศึกษาพัฒนาระบบการออมและความต้องการซื้อสินทรัพย์ทางการเงิน เพื่อที่จะได้สามารถสร้างเครื่องมือทางการเงินที่เหมาะสมกับคนไทยในกลุ่มผู้มีรายได้น้อยและนิยมการเสียงโขค

สลากรเพื่อการเสี่ยงโชคในไทย

สำหรับสลากรอมทรัพย์ซึ่งจัดว่าเป็นสลากรเพื่อการเสี่ยงโชคที่ถูกกฎหมาย พบว่า มีผู้ให้ความสนใจในการข้อมูลมาก ในปัจจุบันผู้ออกสลากรอมทรัพย์ของไทยมี 2 แห่ง คือ ธนาคารออมสินและธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (อกส.) สลากรอมทรัพย์ที่ธนาคารออมสินเป็นผู้ออกเรียกว่า “สลากรอมสิน” ส่วนสลากรที่ อกส. เป็นผู้ออกเรียกว่า “สลากรอมทรัพย์ทวีสิน” สลากรหัสสองตัวเลขเป็นสลากรสำหรับสนับสนุนให้ประชาชนร่วมการออมทรัพย์ โดยผู้ซื้อไม่โอกาสสูตรวงล้อด้วย

วิธีเสี่ยงโชค และเมื่อครบอายุผู้ใดจะได้เงินตันคืนพร้อมดอกเบี้ย ซึ่งมักตั่งกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำธนาคารพาณิชย์ ทำให้ผู้มีเงินออมไม่สนใจที่จะลงทุน

ผลการศึกษา

บทความนี้ได้แบ่งการนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 3 ส่วน ส่วนแรก เป็นการนำเสนอผลการสำรวจพฤติกรรมด้านการออมและการลงทุนทางการเงินของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนที่สองเป็นการนำผลสำรวจมาวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการหดตัวโดยสลากร้อมหรัฟฟ์ และส่วนที่สามเป็นการประเมินจำนวนเงินที่คาดว่าจะได้จากการเปลี่ยนเงินหายเป็นเงินออมระยะยาว

ส่วนที่ 1: ผลการศึกษาพฤติกรรมการออมและการลงทุนของกลุ่มตัวอย่าง

ในส่วนนี้เป็นการนำเสนอผลการสำรวจพฤติกรรมการออมและการซื้อหวยของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการเปลี่ยนเงินหายเป็นเงินออมในส่วนที่สอง ของบทความนี้ โดยจะนำเสนอใน 3 หัวข้อ ได้แก่ หนึ่ง-พฤติกรรมการออมและการใช้เงินออมของ กลุ่มตัวอย่าง สอง-พฤติกรรมในการซื้อหวย และสาม-พฤติกรรมการซื้อสลากออมทรัพย์

พฤติกรรมการออมและการใช้เงินออมของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 93.00 เป็นผู้มีรายได้เฉลี่ยตั้งแต่ 5,000-20,000 บาทต่อเดือน และร้อยละ 93.73 มีรายจ่ายเฉลี่ยไม่เกิน 15,000 บาทต่อเดือน โดยร้อยละ 62.48 มีการออมประมาณเดือนละ 1,000-5,000 บาทต่อเดือน ในด้านการใช้เงินออม พบว่า ร้อยละ 47.32 เก็บเงินออมไว้กับตัว และร้อยละ 37.26 ฝากเงินที่ธนาคาร และมีอยู่ร้อยละ 11.56 ที่ตอบว่านำเงินไปลงทุน โดยส่วนใหญ่เป็นการเล่นแชร์ และมีเพียงร้อยละ 12 ของคนกลุ่มนี้ที่นำเงินไปซื้อสินทรัพย์เพื่อการลงทุน เช่น หุ้น ทอง สลากออมสิน สำหรับผู้ที่ตอบว่าไม่มีเงินออมมีเพียงร้อยละ 2.34 ของกลุ่มตัวอย่าง (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1: ข้อมูลพื้นฐานด้านการเงินของกลุ่มตัวอย่าง

รายการ	เฉลี่ยต่อเดือน		เงินที่เหลือในแต่ละเดือน	การใช้เงินออม		
	รายได้	ค่าใช้จ่าย				
ตั้งแต่กว่า 5000 บาท	1.6	14.33	น้อยกว่า 500 บาท	11.8	เก็บเงินออมไว้กับตัว	47.3
5,000-10,000 บาท	39.4	59.9	501-1,000 บาท	9.18	ปล่อยกู้	2.92
10,001-15,000 บาท	43.4	19.5	1,000-5,000 บาท	62.5	ฝากสถาบันการเงิน	37.3
15,001-20,000 บาท	10.2	4.6	มากกว่า 5,000 บาท	14.2	ลงทุนทางการเงิน	11.6
สูงกว่า 20,000 บาท	5.4	1.68	ไม่มีเงินออม	2.34	อื่น ๆ	0.95
รวม	100	100	รวม	100	รวม	100.00

วัตถุประสงค์ในการซื้อขาย

ในงานวิจัยนี้ได้รวบรวมผลการสำรวจวัตถุประสงค์ของการชี้ขอหวย หรือแรงจูงใจในการทำให้ชี้ขอหวยจากการรณรงค์ต่าง ๆ มาแบ่งกลุ่มผู้ชี้ขอให้เหมาะสมกับสังคมไทยเป็น 3 กลุ่ม คือ (1) กลุ่มที่ชี้ขอเพื่อการลงทุน ซึ่งสำหรับกลุ่มนี้มีรายได้น้อย ผู้ชี้ขอเหล่านี้ยอมมีความหวังที่จะหลุดพ้นจากความยากจน (2) กลุ่มที่ชอบเสี่ยงโชค และ (3) กลุ่มที่ชี้ขอเพื่อระบุภัยขักจูง ซึ่งผลจากการสำรวจพบว่า ผู้ชี้ขอหวย มีอยู่ร้อยละ 46.63 ที่หวังผลตอบแทนในการลงทุนชี้ขอหวย กลุ่มนี้ที่ชอบเสี่ยงโชค มีเพียงร้อยละ 21.43 ของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนกลุ่มที่ “ชี้ขอเพื่อระบุภัยขักจูง” จัดเป็นกลุ่มผู้ชี้ขอที่ไม่มีเป้าหมายชัดเจนในการชี้ขอหวย เช่น ชี้ขอตามกระแส ชี้ขอเพื่อหาชี้ขอได้ง่าย หรือชี้ขอตามความเคยเชื่น บุคคลกลุ่มนี้มีมากถึงร้อยละ 31.94 ของกลุ่มตัวอย่าง นอกจากนั้น ยังมีบุคคลอีกกลุ่มหนึ่งที่ชี้ขอหวยเพื่อสร้างสารคดีย์ ซึ่งถึงแม้ว่าจะเป็นสัดส่วนไม่ถึงร้อยละ 1 แต่สามารถทำให้บุคคลที่ไม่สมประกอนหันมาขายหวยกันจำนวนมาก (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2: พฤติกรรมการซื้อขายของกลุ่มตัวอย่าง

หน่วย: ร้อยละของผู้ที่อุทวย

ปัจจัยบันท่านข้อห่วยไดต่อไปนี้	จำนวนปีที่ข้อห่วย	ความถี่ในการข้อ	เหตุผลที่ท่านเลือกห่วย	ร้อยละ
ข้อสlogakกินแบ่งอย่างเดียว	30.35	ไม่เคยเขื่อง	2-3 เดือน/ครั้ง	ห่วงเงินรังวัด/รายทางลัด 46.63
ข้อห่วยให้ติดนอย่างเดียว	29.95	น้อยกว่า 1 ปี	ข้อเดือนละครั้ง	ขอบเลี่ยงดวง/สนูก 21.43
ข้อห่วยและสlogakกินแบ่งฯ	28.48	1-10 ปี	ข้อทุกงวด	ข้อเพราะถูกหักจูง 31.66
ไม่ข้อทึ้งห่วยให้ติดนและสlogakกินแบ่งฯ	11	11-20 ปี	อื่น ๆ	อื่น ๆ (สงสารคนขาย) 0.26
การพนันยืน ๆ (พนันบลอ)	0.23	มากกว่า 20 ปี		
รวม	100	100	รวม	100

หมายเหตุ: * ผู้ตอบเลือกได้มากกว่า 1 เหตุผล

สิ่งที่ต้องอิงในการเรียนภาษาไทย

คนที่ชี้อ hairy ของกลุ่มตัวอย่างใน กทม. มีพฤติกรรมที่ไม่แตกต่างจากการลงทุนทางการเงิน ทั่วไป เช่น การลงทุนในหุ้นสามัญ หรือตราสารอนุพันธ์ ที่ผู้ชี้อต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับตัวหุ้นหรือตราสาร ที่จะชี้อในระดับหนึ่งก่อนตัดสินใจชี้อ ผู้ตัดสินใจชี้อ hairy ก็เช่นกัน คือ มีการเลือกเลข hairy ที่จะชี้อ โดยอาศัยลึกลงอ้างอิงต่าง ๆ ซึ่งผลจากแบบสอบถาม พบว่า มีอยู่ร้อยละ 48.68 ที่อาศัยความฝันของตน หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นสิ่งอ้างอิงในการเลือกเลข hairy (ตารางที่ 3) และเป็นที่น่าสังเกตว่ากลุ่มตัวอย่าง ที่ชี้อ hairy ตามคนอื่น มีลักษณะส่วนสูงร้อยละ 41.10 แสดงว่าเป็นกลุ่มที่สามารถหักจุ้งให้เปลี่ยนพฤติกรรม การลงทุนได้ หากได้ข้อมูลเพียงพอ

ตารางที่ 3: สัดส่วนของผู้ซื้อขายจำแนกตามลิ๊งอ้างอิงที่ใช้

สิ่งอ้างอิงตัวเลข	ความผัน	คนอื่นนอก	สิ่งศักดิ์สิทธิ์	สิ่งบันดาลใจอีน ๆ*	รวม
จำนวน (ร้อยละ)	38.51	41.10	10.17	10.22	100

หมายเหตุ: *ตัวอย่างของสิ่งบันดาลใจ ได้แก่ การเลือกเลขที่ชอบ ให้เด็กหอบให้ ใช้เลขทะเบียนรถ เลขที่บ้าน ฯลฯ

พฤติกรรมการซื้อขายก่ออมทรัพย์

เนื่องจากสากก่ออมทรัพย์ที่ออกโดยธนาคารกสิกรไทยและธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธกส.) มีลักษณะที่เชื่อมโยงระหว่างการเลี้ยงโขคและส่งเสริมการออม ซึ่งตรงกับวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยนี้ แต่ผลจากการสำรวจนี้ พบว่า สากก่ออมทรัพย์ยังไม่เป็นที่แพร่หลายในกลุ่มผู้มีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่ามีผู้ซื้อขายซื้อขายก่ออมทรัพย์เพียงร้อยละ 12.10 ของกลุ่มตัวอย่าง โดยมีสัดส่วนของผู้ที่ยังไม่รู้จักสากก่ออมทรัพย์สูงถึงร้อยละ 65.48

สำหรับวัตถุประสงค์ในการซื้อขายก่ออมทรัพย์นั้น ร้อยละ 61.96 ตอบว่าซื้อเพื่อการเลี้ยงโขค คำตอบนี้เป็นการยืนยันว่าการระดมเงินออมจากผู้มีรายได้น้อยนั้น จำเป็นต้องมีมิติของ การเลี้ยงโขคเข้ามาช่วย เพราะผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ผู้สนับสนุนใจซื้อขายก่ออมทรัพย์เพราเดทผลด้านการออมมีเพียงร้อยละ 37.2 ของกลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็นกลุ่มที่ซื้อเพื่อการเห็นว่าเงื่อนไขของ ผลตอบแทนดีกว่าธนาคารร้อยละ 27.97 และกลุ่มที่ซื้อเพื่อการออมเงินร้อยละ 9.23

ในส่วนของผู้ไม่ซื้อขายก่ออมทรัพย์ ตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า เหตุผลสำคัญที่ไม่ซื้อ เพื่อไม่รู้จักสากก่ออมทรัพย์ สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ตอบว่ารู้จักสากก่ออมทรัพย์แต่ไม่ซื้อนั้น มีอยู่ร้อยละ 23.65 ที่มีความเห็นว่าเงินรางวัลไม่จุใจ และร้อยละ 27.58 เห็นว่าซื้อแล้วเงินจะหาย หากมีสาก กรูปแบบใหม่ระหว่างสากก่ออมทรัพย์และหาย เพื่อให้ประชาชนที่ซื้อขายหันมาซื้อขายก่ออมทรัพย์ ได้อย่างต่อเนื่องก็จะเป็นประโยชน์ต่อการออมในระยะยาว

ตารางที่ 4: ข้อมูลด้านการซื้อขายก่ออมทรัพย์ของกลุ่มตัวอย่างแบ่งเปรียบเทียบกับการซื้อขาย

ท่านเคยซื้อขายก่ออมทรัพย์ของธนาคาร	เหตุผลที่เลือกซื้อขายก่ออมทรัพย์	เหตุผลที่ไม่ซื้อขายก่ออมทรัพย์			
เคยซื้อ ไม่เคยซื้อเพื่อไม่รู้จัก	121 65.48	มีโอกาสได้เลี้ยงโขค เงื่อนไขของผลตอบแทน	61.96 27.97	รางวัลไม่น่าสนใจ* ไม่มีความรู้เกี่ยวกับ	23.65 47.43
รู้จักแต่ไม่ซื้อ	22.43	ดีกว่าธนาคาร ต้องการออมเงิน	9.23	ซื้อแล้วเงินจะหาย ก็จะได้เงินคืน	27.58
		อีน ๆ	0.84	อีน ๆ	1.34
รวม	100	รวม	100	รวม	100

หมายเหตุ: *รวมแจ็คพอตและอัตราดอกเบี้ย

ส่วนที่ 2: การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของการเปลี่ยนเงินหายเป็นเงินออมระยะยาว

ในส่วนนี้เป็นการนำผลสำรวจที่ได้จากข้อมูลปฐมภูมิมาวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการทดสอบการซื้อขายด้วยการซื้อขายของมทรพย โดยได้แบ่งประเด็นการพิจารณาออกเป็น 3 ประเด็น คือ (1) พิจารณาจากจำนวนเงินที่คาดว่าจะสามารถเปลี่ยนจากเงินหุ้ยเป็นเงินออม (2) พิจารณาถึงลักษณะของตราสารที่คาดว่าจะสามารถทดสอบแนวหุ้ยได้ และ (3) พิจารณาจากขนาดของกลุ่มเป้าหมายว่ามากพอที่จะจัดตั้งโครงการเปลี่ยนการซื้อขายมาเป็นตราสารที่เพิ่มเงินออมหรือไม่

การประมาณการจำนวนเงินที่คาดว่าจะสามารถเปลี่ยนจากเงินห่วยเป็นเงินออม

ในการประมาณการจำนวนเงินที่สามารถแบ่งเงินหายเป็นเงินออมระยะยาวยังวิจัยนี้ได้พิจารณาจากสัดส่วนค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ของทั้งรายบุคคล และสภากินแบ่งรัฐบาลเป็นฐานในการตั้งข้อสมมติฐาน เหตุผลที่ไม่ใช้รายได้ดินมาเป็นส่วนหนึ่งของการตั้งข้อสมมติฐาน เพราะรายบุคคล มีลักษณะคล้ายรายหายได้ดิน แต่การบริหารรายบุคคลมีความเป็นระบบและข้อมูลที่ได้มีความโปร่งใสมากกว่ารายหายได้ดิน โดยแบ่งค่าใช้จ่ายในการอกรายหายเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. เงินร่างวัสดุ เงินจำนวนนี้จะมีสัดส่วนประมาณร้อยละ 55 ของรายได้จากการขายหัวสำหรับห่วงบันติน และร้อยละ 60 สำหรับสากกินแบ่งรัฐบาล

2. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ ซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 12-20 โดยการออกเอกสารกิณแบบรัฐบาลจะมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการเพียงร้อยละ 12⁵ ในขณะที่การห่วยบนดินมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 20

3. เงินกำไรจากการจำหน่าย คือ ส่วนที่เหลือจาก 2 ส่วนแรก เงินส่วนที่ 3 นี้คือ ส่วนที่คาดว่าจะสามารถแปลงเป็นเงินออมระยะยาวได้ สัดส่วนของเงินส่วนที่ 3 นี้ขึ้นกับสมมติฐานที่กำหนดขึ้น โดยสมมติฐานที่ 1 เป็นการแบ่งสัดส่วนค่าใช้จ่ายเงินห่วยโดยให้ส่วนที่เป็นกำไรสัดส่วนสูงสุดเพื่อจะได้นำเงินส่วนนี้มาแปลงเป็นเงินออมได้มากที่สุด และให้ข้อสมมติที่ 2 เป็นข้อสมมติที่กำหนดให้เงินส่วนใหญ่ไปในด้านการให้รางวัลและเป็นค่าใช้จ่ายในการประชาสัมพันธ์ เพื่อหักจุ่งให้ผู้ซื้อห่วงหันมาซื้อตราสารทางการเงินใหม่ให้มากที่สุด แต่เงินออมก็จะลดลงตามส่วน (ตารางที่ 5)

⁵ เงินส่วนนี้แบ่งออกเป็นค่าตอบแทนกองสลากในการดำเนินการร้อยละ 12 ตัวร่วงร้อยละ 2 ไปรษณีย์ร้อยละ 1 ภาษีการพนันร้อยละ 0.5 และค่าดำเนินการร้อยละ 4.5

ตารางที่ 5: ข้อสมมติฐานการกำหนดสัดส่วนค่าใช้จ่ายและเงินรางวัลสำหรับตราสารใหม่

สัดส่วนค่าใช้จ่าย	ห่วยนิดนิ*	slaglikinแบ่งรัฐบาล	สมมติฐานที่ 1	สมมติฐานที่ 2
เงินรางวัล	55%	60%	55%	60%
ค่าใช้จ่ายดำเนินการ	20%	12%	12%	20%
กำไรจากการจำหน่าย	25%**	28%	33%	20%
รวม	100%	100%	100%	100%

หมายเหตุ: * เป็นตัวเลขค่าเฉลี่ยปี 2547-2549

** มีสัดส่วนร้อยละ 17.33, 28.64 และ 26.22 ในปี 2547, 2548 และ 2549 ตามลำดับ

ในการประมาณการจำนวนเงินที่ใช้ห่วงและเงินที่สูญหายไปของผู้เล่นหวยในเขตกรุงเทพมหานคร จำเป็นต้องทราบจำนวนประชากรของกลุ่มเป้าหมายจากตัวอย่างก่อน ซึ่งผลการศึกษาดังแสดงในตารางที่ 6 พอสรุปได้ว่า กลุ่มผู้มีการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรีและมีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวนประมาณ 3.01 ล้านคนเมื่อปี 2552 หากผู้ซื้อหวยมีร้อยละ 88.78 ของกลุ่มตัวอย่างตามผลการสำรวจ คิดเป็นประชากรผู้เล่นหวยได้ประมาณ 2.675 ล้านคน โดยค่าใช้จ่ายที่ใช้ซื้อหวยจากผลการสำรวจ คือ เฉลี่ยปีละ 7,214 บาทต่อคนหรือ 19,280 ล้านบาทต่อปี

ในส่วนของเงินที่สูญหายไปจากมือผู้ซื้อไปเป็นกำไรเจ้ามือหวยເຄືອນແລະຮັບປາລ ທີ່ເທົກກັບຮ້ອຍລະ 33 ຕາມສມມຕິສູານທີ່ 1 ແລະຮ້ອຍລະ 20 ຕາມສມມຕິສູານທີ່ 2 ດັ່ງແສດງໃນຕາງໆທີ່ 5 ເງິນສ່ວນນີ້ເນື່ອນນຳມາແປລັງເປັນເງິນອອມຮະຍະຍາຈະໄດ້ເທົກກັບ 3,853.42-6,358.15 ລ້ານບາທຕ່ອປີ (ຕາງໆທີ່ 6) ທີ່ເປັນປະມານເງິນທີ່ມາກພອຈະນຳໄປຈັດຕັ້ງເປັນກອງທຸນເພື່ອເກີຍຢັນອາຍຸໄດ້

ตารางที่ 6: การประเมินเงินที่ซื้อขาย และเงินที่สูญหายไปของผู้ซื้อกลุ่มราษฎร์ กทม.

	จำนวนผู้ชื่อใน กทม.		เงินชื่อหายเฉลี่ย		เงินที่สูญหายจากผู้ชื่อ	
	(%)	คน	บาท/คน/ปี	ล้านบาท/ปี	ล้านบาท/ปี	
ชื่อหายได้ดินและ/หรือสลากรกินแบ่งฯ	88.78	2,672,278	7,214	19,280.46	3,853.42	-6,358.15
ไม่ชื่อทั้งหมดหายได้ดินและสลากรกินแบ่ง	11.22	337,722	0	0	0.00	
รวม	100	3,010,000				

ที่มา: ศูนย์ข้อมูลในกรุงเทพมหานคร 2552

หมายเหตุ: (1) ข้อมูลจำนวนผู้ซื้อใน กทม. มาจากการสำรวจ

(2) เงินที่สูญหายจากผู้ซื้อ (บาท) คำนวณจากการร้อยละ 25 ของเงินซื้อขายเฉลี่ยต่อปี

การประเมินจำนวนกู้ม่เป้าหมายที่คาดว่าจะเปลี่ยนการซื้อขายมาเป็นตราสารที่เพิ่มเงินออม

เงินที่หายไปกับหายนับเป็นความสูญเปล่า และสมควรดำเนินการแก้ไขโดยเปลี่ยนเงินที่นำไปซื้อสักกินแบ่งรัฐบาลและหายได้ดินเป็นเงินออมระยะยาวของประชาชนโดยเฉพาะกลุ่มผู้มีการศึกษาและรายได้น้อย ตัวบ่งชี้ถึงความเป็นไปได้ในการเปลี่ยนเงินหายเป็นเงินออมนั้น งานวิจัยนี้ได้ใช้พฤติกรรมการซื้อขายของกลุ่มตัวอย่างเป็นตัวแปรที่จะบ่งชี้ว่าผู้ซื้อขายลักษณะใดบ้างที่มีความพร้อมในการเปลี่ยนพฤติกรรมจากการซื้อขายมาเป็นตราสารทางการเงินอื่นทดแทน พฤติกรรมที่พิจารณาประกอบด้วย 3 มิติ คือ แรงจูงใจหลักในการซื้อขาย ความสม่ำเสมอในการซื้อขาย และแหล่งเงินที่ใช้ซื้อขาย จากการศึกษาพฤติกรรมการซื้อขายใน กทม. ของกลุ่มตัวอย่างจากประชากร เป้าหมาย สามารถจำแนกพฤติกรรมการซื้อขายในแต่ละมิติออกได้ ดังนี้

แรงจูงใจหลักในการซื้อขาย	ความสม่ำเสมอในการซื้อขาย	แหล่งเงินซื้อขาย
- หวังผลตอบแทน	- 2-3 เดือน/ครั้ง	- เงินเดือน/รายได้จากการทำงาน
- หวังความสนุกจากการเลี่ยงโขค	- เดือนละครั้ง	- เงินที่เคยได้จากการถูกรางวัล
- ซื้อตามสิ่งจูงใจ*	- ทุกวัน	- เงินที่กู้ยืมมา
- ซื้อเพื่อความสงบสุขคนขาย	- ไม่แน่นอน	- เงินออม/เงินญาติ

หมายเหตุ: * หมายถึง กลุ่มที่ซื้อตามคนอื่น ซื้อเพื่อความเคยชิน หรือซื้อเพื่อหาซื้อได้ง่ายซึ่งมีมากถึงร้อยละ 31 ของกลุ่มตัวอย่าง

ในงานวิจัยนี้ กลุ่มเป้าหมายที่คาดว่าจะสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมจากการซื้อขายมาเป็นตราสารทางการเงินที่เพิ่มเงินออมแทนนั้นควรมีลักษณะต่อไปนี้

1. แรงจูงใจในการซื้อขาย: ต้องมาจาก “หวังผลตอบแทน” หรือ “ซื้อตามสิ่งจูงใจ” เช่น ซื้อตามคนอื่น ซื้อเพื่อความเคยชิน และซื้อเพื่อหาซื้อได้ง่าย โดยจะไม่รวมกลุ่มผู้ซื้อเพื่อหวัง เห็นว่าการซื้อขายเป็นเกมเสี่ยงโชค

2. ความสม่ำเสมอในการซื้อขาย: ต้องเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมซื้อขายอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งอาจ เป็นการซื้อทุกวัน ทุกเดือน หรือทุกไตรมาส

3. แหล่งเงินซื้อขาย: ซื้อด้วยเงินส่วนตัวมิใช่จากการกู้ยืม เพราะผู้ที่กู้ยืมเงินมาซื้อขาย น่าจะเป็นผู้ไม่มีเงินออมอยู่แล้ว

ตารางที่ 7 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มเป้าหมายที่มีคุณลักษณะเหมาะสมกับโครงการในการแปลงเงิน หายเป็นเงินออมทั้ง 3 มิติ คือ มีความสม่ำเสมอในการซื้อขาย ใช้เงินตนเองและแรงจูงใจในการซื้อ คือ หวังผลตอบแทน ไม่ใช่เพื่อความสนุกจากการเลี่ยงโขค มีอยู่ร้อยละ 69.78 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

ตารางที่ 7: ความถี่ในการซื้อขายและเหล่งเงินที่ใช้ซื้อขายของกลุ่มผู้ซื้อขายเป้าหมาย

หน่วย: ร้อยละ

	ความถี่ในการซื้อ			รวมกลุ่มผู้ซื้อขาย เป้าหมาย*	อัตรา ๗**	รวม
	ไม่เคยซื้อ	ซื้อประจำ	ซื้อเป็นครั้งคราว			
ไม่ได้ถูก เงินคนอื่น	11.00	69.78	2.88	83.65	1.53	85.18
	0.00	6.05	0.10	6.15	8.68	14.83
รวม	11.00	75.83	2.98	89.80	10.20	100.00

หมายเหตุ: * หมายถึง กลุ่มผู้ซื้อขายที่ “ห่วงผลตอบแทน” หรือ “ซื้อตามลิ่งจูงใจ”

** หมายถึง กลุ่มผู้ซื้อขายด้วยเหตุผลอื่น เช่น ซื้อเพื่อสะสมสารคามขาย

ลักษณะของตราสารทางการเงินที่พึงประสงค์

ในการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ซื้อขายトイ้ดินและสลากรกินแบ่งรัฐบาลดังแสดงในตารางที่ 8 พบว่า ผู้ซื้อขายトイ้ดินและผู้ซื้อสลากรกินแบ่งรัฐบาลส่วนใหญ่เป็นคนละกลุ่มกัน และมีเพียงร้อยละ 28.5 ที่ซื้อทั้ง 2 ประเภท แสดงว่าถ้ามีการพัฒนาตราสารใหม่ให้มีราคา ช่องทางการจำหน่ายและรางวัลเหมือนหรือใกล้เคียงกับสลากรกินแบ่งรัฐบาล แต่คืนเงินต้นคล้ายสลากรกินแบ่งรัฐบาล โครงการนี้จะมีโอกาสได้ผู้ร่วมโครงการ 2 ประเภท คือ ผู้ร่วมโครงการที่ซื้อเฉพาะสลากรกินแบ่งรัฐบาล และผู้ร่วมโครงการที่ซื้อทั้งห่วยトイ้ดินและสลากรกินแบ่ง ซึ่งสองกลุ่มนี้รวมกันมีอยู่ร้อยละ 58.8 ของกลุ่มตัวอย่าง หากต้องการดึงคนกลุ่มที่ซื้อเฉพาะห่วยトイ้ดินมาร่วมโครงการด้วย ซึ่งมีอยู่ร้อยละ 29.95 ลักษณะของตราสารต้องมีความยืดหยุ่นกว่าสลากรกินแบ่งรัฐบาล คือ ราคากู้ภัยว่าสลากรกินแบ่งรัฐบาล และต้องเลือกเลขได้

ตารางที่ 8: ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ซื้อขายトイ้ดินและสลากรกินแบ่งรัฐบาล

หน่วย: ร้อยละ

	สลากรกินแบ่งรัฐบาล		รวม
	ไม่ซื้อ	ซื้อ	
ห่วยトイ้ดิน	ไม่ซื้อ	11.22	30.35
	ซื้อ	29.95	28.5
รวม	41.2	58.8	100

การศึกษาข้างต้นนำมาซึ่งผลสรุปว่าตราสารที่น่าจะสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมการซื้อขายมาเป็นตราสารทางการเงินที่ได้เงินต้นคืนนั้น ควรมีลักษณะระหว่างห่วยトイ้ดินผสมกับสลากรกินแบ่งรัฐบาล และเพื่อให้มีผลทางการตลาด ควรใช้ชื่อสลากรกินใหม่ให้กลุ่มเป้าหมายมีความสนใจ เช่น “ลือเตอร์รี คืนเงินต้น” หรือ “สลากรกินเพื่อวัยเกษียณ” และควรมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

1) หลักเกณฑ์การจ่ายผลตอบแทน การจ่ายผลตอบแทนควรมีลักษณะเลี่ยงโขคไม่ใช้ได้ผลตอบแทนตายตัว โดยผลจากการทบทวนวรรณกรรมทำให้ทราบว่าผู้มีรายได้น้อยนิยมเลี่ยงโขคมากกว่าผู้มีรายได้มาก เพราะวรรณประโภชน์ส่วนพิมพ์จากการได้เงินแบบเลี่ยงโขคของคนจนมีมากกว่าคนรวย นอกจากนั้น ผลการสำรวจดังแสดงในตารางที่ 9 ยังพบว่าร้อยละ 67.28 ของกลุ่มตัวอย่าง มีความพึงพอใจกับลักษณะของห่วยที่เป็นอยู่ปัจจุบัน คือ ได้รางวัลมากแม้จะไม่ได้เงินต้นคืนก็ยอม และมีเพียงส่วนน้อยคือร้อยละ 28.20 ที่ยินดีซื้อตราสารที่ได้รางวัลปานกลางแต่ได้เงินคืนบางส่วน ส่วนตราสารที่ให้เงินต้นคืนทั้งหมดหากไม่ถูกรางวัล แต่รางวัลไม่สูง ซึ่งเป็นลักษณะของสลาก ออมทรัพย์ของไทยในปัจจุบันกลับมีผู้สนใจเพียงร้อยละ 4.53 แสดงว่าตราสารที่ต้องการผู้เข้าร่วมโครงการจำนวนมากต้องเป็นตราสารที่ให้เงินรางวัลสูงที่ใกล้เคียงกับการซื้อห่วยในปัจจุบัน

ตารางที่ 9: ลักษณะของหัวที่พึงประดูณา

ถ้าเลือกได้ ท่านจะเลือกซื้อห่วยที่มีลักษณะใดต่อไปนี้	ร้อยละ
ได้รางวัลมากแต่ไม่ได้เงินต้นคืน	67.28
ได้รางวัลน้อย แต่ได้เงินต้นคืน	4.53
ได้รางวัลปานกลาง แต่ได้เงินต้นคืนบางส่วน	28.20
รวม	100.00

2) เงินขันต่อในการซื้อ เงินขันต่อในการซื้อครัวอยู่ที่ 10 บาท ให้เท่ากับหน่วยลงทุน เพราะเหตุผลหนึ่งของการซื้อห่วงให้ติดคือซื้อย่างต่อ 1 บาท แต่ถ้าให้ตราสารใหม่ใช้เงินซื้อเพียง 1 บาท อาจมีปัญหาด้านค่าใช้จ่ายในการจ้างหน่วยที่สูง และทำให้ซื้อด้วยผลตอบแทนต่ำลง

3) ความตื้นในการอกร่างวัสดุ ความตื้นในการอกร่างวัสดุควรใช้เกณฑ์เดียวกับสลาภกินแบงรัชบาล คือ 2 ครั้งต่อเดือน โดยใช้เลขเดียวกับสลาภกินแบงรัชบาล เพราะถ้ามีการอกรางในใหม่ อาจมีผู้ดัดแปลงเป็นหวายประเภทใหม่ดังเช่นการมีหวายออมสิน ซึ่งใช้เลขจากการอกร่างสลาภออมสินมาอ้างอิง

4) โอกาสในการถูกรางวัล

ผลการศึกษาในงานวิจัยนี้ พบร่วม ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา กลุ่มตัวอย่างที่เคยถูกรายงานตั้งแต่ 1 ครั้งขึ้นไปมีจำนวนสูงถึงร้อยละ 42.6 แต่มีอีกศึกษาถึงจำนวนผู้ได้ทำให้จากการชี้อหวยในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา พบร่วม มีผู้ได้ทำให้จากการชี้อหวยเพียง 15 คนใน 100 คน ที่เหลืออีกร้อยละ 85 ซึ่ง มีทั้งผู้เคยถูกรายงานวัลและไม่เคยถูกรายงานวัล คนกลุ่มนี้ถึงแม้ว่าจะถูกรายงานวัล แต่มีเปรียบเทียบกับเงินต้น ที่จ่ายไปในรอบ 1 ปี พบร่วม ขาดทุน ทั้งนี้เพราะกลุ่มตัวอย่างเหล่านี้มีความถี่ในการชี้อหวยสูงถึง 12-24 ครั้งในรอบ 1 ปี ในขณะที่ความถี่ในการถูกรายงานวัลนั้นส่วนใหญ่ถูกเพียง 1-2 ครั้งในรอบ 1 ปี หากสามารถหาตราสารทางการเงินที่คุณใน กทม. พอใจที่จะลงทุนได้เหมือนห่วย โดยคืนเงินต้น บางส่วนให้แก่ผู้ถือ จำนวนเงินที่เคยสูญหายไปกับการชี้อหวยก็จะกลับมาเป็นเงินออมระยะยาวของ

ผู้โดยได้ นอกเหนือนั้น การระดมเงินที่มีลักษณะสมำเสมอที่มีความเป็นไปได้ เพราะพบว่ามีผู้ซื้อขายเป็นประจำทุกเดือนมากถึงร้อยละ 85 ของกลุ่มผู้ซื้อ สำหรับโอกาสการถูกรางวัล ควรใช้เกณฑ์การถูกรางวัลเข่นเดียวกับสลากกินแบ่งรัฐบาล คือ มีโอกาสถูกรางวัลเพียง 1 ครั้งต่อการซื้อ 1 งวด เพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการ

4) อายุสลากรและการคืนเงินต้น กำหนดคืนเงินต้นเมื่อผู้ซื้ออายุครบ 60 ปีพร้อมผลตอบแทนจากการนำเงินกองทุนนี้ไปลงทุน หากเสียชีวิตก่อนอายุ 60 ปีจะไม่ได้เงินคืน แต่ให้นำเงินนั้นสมบทเข้ากองทุน ทั้งนี้เพื่อลดค่าใช้จ่ายเรื่องการจัดสรรเป็นมาตรฐาน วิธีนี้ผู้ซื้อไม่น่าคิดว่าตัวเองเสียประโยชน์ เพราะโดยปกติการซื้อขายก็ไม่ได้เงินต้นคืนอยู่แล้ว เงินที่จัดสรรคืนให้น่าจะถือว่าเป็นเงินสวัสดิการของภาครัฐที่ช่วยผู้เกณฑ์อายุ จำนวนเงินต้นที่จะคืนให้แก่ผู้ซื้อ คือ กำไรจากการจำหน่ายตราสารที่้งานศึกษาได้แบ่งออกเป็น 2 ทางเลือก ตั้งแสดงในตารางที่ 8 ซึ่งส่วนเงินร้อยละ 20-30 ของเงินต้นที่ซื้อ การที่ไม่เสนอให้คืนเงินต้นครบเต็มจำนวน เพราะเงินส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 55-60 ได้คืนไปในรูปของรางวัลแล้ว

5) การเลือกเลข เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีการใช้สิ่งอ้างอิงในการซื้อขาย ทำให้ผู้ซื้อต้องการเลือกเลขในการซื้อ ผลการสำรวจ พบร้า ร้อยละ 88.90 ของผู้ซื้อขายต้องการเลือกซื้อเลขที่ตนต้องการ โดยกลุ่มที่ยึดมั่นด้านตัวเลขที่ต้องการซื้อมีมากถึงร้อยละ 68.31 ของกลุ่มที่ซื้อขาย สำหรับกลุ่มนี้ หากไม่ได้เลขที่ตนต้องการจะไม่ซื้อ และมีอยู่ประมาณร้อยละ 20.59 ที่จะซื้อหรืออาจซื้อขายถึงแม้ว่าจะไม่ได้เลขที่ตนต้องการซื้อ (ตารางที่ 10) พฤติกรรมดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า หากต้องการให้คนกลุ่มนี้เปลี่ยนพฤติกรรมการซื้อขายมาซื้อตราสารทางการเงินอื่นแทน เช่น สลากออมทรัพย์ สถาบันที่ออกใหม่ที่ต้องเลือกเลขได้จะง่ายและได้รับความนิยม วิธีการนี้อาจจะถือว่าขัดธรรม เพราะคนซื้อตราสารทางการเงินต่าง ๆ เช่น หุ้นสามัญ หุ้นกู้ หน่วยลงทุน ฯลฯ ต่างก็มีสิทธิ์เลือกตราสารที่ตนต้องการทั้งสิ้น

ตารางที่ 10: พฤติกรรมการเลือกเลขและการซื้อขายของกลุ่มตัวอย่างที่ซื้อขาย

เวลาซื้อขาย เลือกเลขหรือไม่	ตั้งไม่มีเลขที่ต้องการจะซื้อหรือไม่			รวม
	ซื้อ	ไม่ซื้อ	อาจจะซื้อ	
เลือก	19.83	68.31	0.76	88.90
ไม่เลือก	10.06	0.65	0.39	11.10
รวม	29.89	68.96	1.15	100.00

7. ช่องทางจำหน่าย ช่องทางการจำหน่าย “ล็อตเตอรี่คืนเงินต้น” ควรผ่านตัวแทนจำหน่าย เช่นเดียวกับหวยใต้ดินและสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือตัวแทนจำหน่ายอื่นที่ทาง่าย เช่น ร้านค้าปลีกแบบ 7-Eleven การขายผ่านธนาคารผู้ออกสลากอาจมีปัญหา เพราะกลุ่มเป้าหมายที่มีรายได้น้อย ไม่ได้คุ้นเคยกับการเข้าธนาคาร

8. หน่วยงานผู้รับผิดชอบ ควรเป็นหน่วยงานภาครัฐ เนื่ن ธนาคารภาครัฐที่เคยรับผิดชอบการออกสลากรอมทรัพย์อยู่แล้ว หรือหน่วยงานอื่นตามที่กระทรวงการคลังเห็นควร

ตารางที่ 11: การเปรียบเทียบลักษณะของหัวคืนเงินต้นกับหัวใต้ดิน สลากกินแบ่งรัฐบาล และสลากออมสิน

ลักษณะของสลาก	หัวใต้ดิน	สลากกินแบ่งรัฐบาล	สลากออมสิน	หัว/สลากคืนเงินต้น
หลักเกณฑ์การจ่ายค่าตอบแทน	เสียงโขค	เสียงโขค	เสียงโขค	เสียงโขค
ราคาหน่วยละ	ไม่มีขั้นต่ำ	ขั้นต่ำ 40 บาท	ขั้นต่ำ 50 บาท	ขั้นต่ำ 10 บาท
ความถี่ในการซื้อ	ตามสมควรใจ	ตามสมควรใจ	ตามสมควรใจ	ตามสมควรใจ
การเลือกเลขที่ต้องการ	ได้	ได้แต่มีข้อจำกัด	ไม่ได้	ได้
ช่องทางจำหน่าย	ตัวแทนจำหน่าย	ตัวแทนจำหน่าย	ธนาคารผู้ออกสลาก	ตัวแทนจำหน่าย และธนาคารผู้ออกสลาก
ผลตอบแทน	ไม่คืนเงินต้น แต่ให้เงินรางวัล เป็นจำนวนเท่าของมูลค่าที่แทง	ไม่คืนเงินต้น รางวัลที่ 1 ได้ 2.0 ล้านบาท	ได้ด้วยร้อยละ 0.33 ต่อปี มีเงินรางวัล ปานกลางและได้เงินต้นคืนครบ	ให้รางวัลสูงเท่าสลากกินแบ่ง
อายุสลาก	เฉพาะ 1 งวด (15 วัน)	เฉพาะ 1 งวด (15 วัน)	3 ปี	เมื่อผู้ซื้ออายุครบ 60 ปี
ความถี่ในการขอร่างวัล	2 ครั้งต่อเดือน	2 ครั้งต่อเดือน	1 ครั้ง/เดือน จนครบ 3 ปี	เท่าสลากกินแบ่งรัฐบาล
โอกาสถูกรางวัล	เฉพาะ 1 งวด	เฉพาะ 1 งวด	ทุกงวดตามอายุสลาก	เฉพาะ 1 งวด
หน่วยงานผู้รับผิดชอบ	เจ้ามือหอยเดือน	สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล	ธนาคารออมสินและ ธนาคาร ธกส.	- ธนาคารภาครัฐ - หน่วยงานตามที่กระทรวงการคลังมอบหมาย
การคืนเงินต้น	ไม่คืน	ไม่คืน	เต็มจำนวน	ร้อยละ 20-33 ของเงินต้น

การประเมินจำนวนเงินที่คาดว่าจะได้จากการเปลี่ยนเงินหายเป็นเงินออมระยะยาว

เงินที่ประชาชนนำไปซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือห่วยได้ติดิน บหความนี้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการลงทุนทางการเงินของประชาชนกลุ่มที่มีรายได้น้อยดังเหตุผลที่ได้นำเสนอไว้แล้ว การที่รัฐบาลปล่อยให้ประชาชนผู้มีความรู้น้อยและยากจนนำเงินไปลงทุนในตราสารทางการเงินที่ผลตอบแทนเป็นลักษณะเดี่ยงโตก และมีความเสี่ยงสูงเช่นนี้ ย่อมทำให้ประชาชนผู้มีรายได้น้อยยิ่งจนลง ขาดเงินออม เมื่อวัยชรา อันเป็นภาระที่รัฐบาลต้องดูแลในระยะยาว หากสามารถสร้างตราสารทางการเงินใหม่ ที่คืนเงินต้นให้แก่ประชาชน โดยแบ่งผลตอบแทนจากเงินดังกล่าวเป็น 3 ส่วน ส่วนแรกเพื่อเป็นเงินร่างวัลแบบสลากกินแบ่งหรือสลากเลขท้าย ส่วนที่ 2 เป็นค่าใช้จ่ายในการบริหาร และส่วนที่ 3 คือส่วนของเงินกำไร เงินส่วนที่ 3 นี้รัฐบาลควรนำไปบริหารในรูปกองทุน และคืนผลตอบแทนจากการลงทุนพร้อมเงินต้นของส่วนที่ 3 เมื่อผู้ซื้อมีอายุครบ 60 ปี ดังเช่นกองทุนเพื่อวัยเกษียณอายุทั่วไป เช่น กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ประชาชนผู้มีรายได้น้อยส่วนหนึ่งก็จะสามารถมีเงินออมเมื่อวัยชราของตนเอง และเพิ่งสวัสดิการภาครัฐน้อยลง

เงินออมที่เพิ่มขึ้นในส่วนนี้ น่าจะถือว่าเป็นการออมเพื่อวัยชราโดยสมัครใจ⁶ ในขณะที่ผู้ที่ออมในกองทุน RMF หรือ LTF ได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้ส่วนบุคคลตามกฎหมายที่กำหนดไว้ ผู้ออมกลุ่มที่แบ่งเงินหายเป็นเงินออมก็น่าจะได้รับการลดหย่อนภาษีเข่นกัน แต่จะใช้กฎหมายที่เดียวกัน หรือไม่นั้นควรมีการศึกษาเพิ่มเติมจากงานวิจัยนี้

ข้อสมมติฐานในการเปลี่ยนเงินหายเป็นเงินออมระยะยาว

ในการประเมินผลที่คาดว่าจะได้จากการเปลี่ยนเงินหายเป็นเงินออมระยะยาว งานวิจัยนี้ได้คำนวณหาจำนวนเงินออมที่คาดว่าจะได้เพิ่มขึ้นหากผู้ซื้อห่วยจะได้เงินต้นคืนเป็น 4 ช่วง คือ 10 ปี, 20 ปี, 30 ปี และ 40 ปี โดยใช้ Future Valuation Model แบบบทต้น และตั้งข้อสมมติในการคำนวณดังนี้

1) ผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้จากการลงทุนในระยะยาว ได้กำหนดไว้ 2 อัตรา คือ ร้อยละ 3 และ 5 ต่อปี

2) การประเมินปริมาณเงินในกองทุน เป็นการประเมินโดยสมมติว่ามีการซื้อขายก่อออมทรัพย์เพิ่มทุกปีในจำนวนเงิน 7,214 บาท⁷ ต่อคนจนครบอายุการถ่ายถอน และเนื่องจากผลจากแบบสอบถามได้แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างที่ซื้อห่วยได้มีการซื้ออย่างต่อเนื่องในช่วง 10-40 ปี ดังแสดงในตารางที่ 2 ดังนั้น การแสดงปริมาณเงินในกองทุนเมื่อครบอายุการถือถอนในที่นี้จะได้กำหนดไว้ 4 ช่วง คือ 10 ปี, 20 ปี, 30 ปี และ 40 ปี ซึ่งในทางปฏิบัติสามารถยืดหยุ่นได้

⁶ จัดเป็นเสาหลัก (Pillar) ที่ 3 ในระบบการออมหลังเกษียณอายุตามแนวทางของธนาคารโลก

⁷ จากตารางที่ 7

3) บุคคลเป้าหมายที่คาดว่าจะสามารถช่วยเหลือร่วมโครงการ “แปลงเงินหายเป็นเงินออม” คือ กลุ่มที่มีลักษณะ 4 ประการ คือ เป็นผู้มีอายุต่ำกว่า 60 ปี ซึ่งหายสูญเสียให้เงินส่วนตัวและหวังผลตอบแทนเป็นเป้าหมายหลัก ซึ่งผลการศึกษาพบว่าโครงการนี้จะมีผู้มีคุณลักษณะเข้าร่วมโครงการ 2.1 ล้านคน⁸

4) หากบุคคลเป้าหมายทุกคนเข้าร่วมโครงการ โดยสมมติให้ทุกคนซื้อ “ล็อตเตอรี่คืนเงินต้น” เคลื่อนย้ายเงินที่จะเข้าสู่โครงการ “แปลงเงินหายเป็นเงินออมในปีแรกจะเท่ากับ 15,149.40 ล้านบาท” ดังแสดงในตารางที่ 12

ตารางที่ 12: สรุปจำนวนเงินที่คาดว่าจะได้ในโครงการ “แปลงเงินหายเป็นเงินออม ”

ประชากรในกรุงเทพฯ ปี 2552	5.7	ล้านคน
ประชากรเป้าหมายใน กทม.	3.0	ล้านคน
สัดส่วนกลุ่มเป้าหมาย*	69.78%	
จำนวนกลุ่มเป้าหมาย	2.10	ล้านคน
เงินซื้อห่วงเคลื่อน/คน/ปี	7,214	บาท
จำนวนเงินที่คาดว่าจะเข้าโครงการ “แปลงเงินหายเป็นเงินออม”	15,149.40	ล้านบาท

หมายเหตุ: * หมายถึง ประชากรที่อาศัยในกทม. มีอายุ 18-75 ปี และมีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี และมีพัฒนาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี และมีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท

ขนาดเงินกองทุนโครงการ “แปลงเงินหายเป็นเงินออม”

จากจำนวนเงินที่คาดว่าจะเข้าโครงการ “แปลงเงินหายเป็นเงินออม” ขั้นต้น 15,149.40 ล้านบาท ในการประมาณการขนาดเงินกองทุนและเงินต้นที่ผู้ร่วมโครงการจะได้รับคืนเมื่อผู้เข้าร่วมมีอายุครบ 60 ปี งานวิจัยนี้ได้นำค่าเฉลี่ยเงินซื้อห่วงของกลุ่มตัวอย่าง คือ 7,214 บาท/คน/ปี มาเป็นฐานในการคำนวณ

ผลการคำนวณในตารางที่ 13 แสดงให้เห็นว่า หากมีการนำเงินที่ซื้อห่วงมาเข้าโครงการ “แปลงเงินหายเป็นเงินออม” โดยลงเงินซื้อ “ล็อตเตอรี่คืนเงินต้น” แทนห่วงอย่างสม่ำเสมอให้เหมือนตอนซื้อห่วงอย่างต่อเนื่อง 10 ปี ตามสมมติฐานที่ 1 เงินกองทุนนี้จะมีขนาด 34,731-38,103 ล้านบาท เมื่อครบปีที่ 10 หากสามารถบริหารกองทุนให้ได้ผลตอบแทนเฉลี่ยร้อยละ 3-5 ต่อปี และหากเป็นการซื้อต่อเนื่อง 40 ปีทุกคน กองทุนนี้จะมีขนาด 228,450-365,970 ล้านบาท ในกรณีที่มีการกันเงินส่วนที่เป็นกำไรได้มากถึงร้อยละ 33 ตามสมมติฐานที่ 2 เงินกองทุนนี้จะใหญ่กว่าสมมติฐานที่ 1 ประมาณ 1.65 เท่า

⁸ คำนวณจากตารางที่ 7 ซึ่งแสดงว่าคนกลุ่มนี้มีสัดส่วนร้อยละ 69.78 ของประชากรเป้าหมาย 3.01 ล้านคน

ผลตอบแทนต่อผู้ร่วมโครงการ

สำหรับผู้ซื้อ “ล็อตเตอรี่คืนเงินดัน” อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอตามข้อสมมติฐาน หากมีอายุครบ 60 ปีในปีที่ 10 ที่เข้าร่วมโครงการ ผู้เข้าโครงการจะได้เงินคืนคงละ 16,538-18,146 บาทตามสมมติฐานที่ 1 และ 27,288-29,940 บาทตามสมมติฐานที่ 2 ขึ้นอยู่กับความสามารถในการบริหารเงินกองทุนว่าจะได้รับผลตอบแทนร้อยละ 3 หรือ 5

ถ้าสามารถบริหารเงินกองทุนให้ได้ผลตอบแทนเฉลี่ยร้อยละ 5 ทุกปี และมีการเข้าออกสลากร่วมทรัพย์ยาวนานและต่อเนื่องถึง 40 ปี บุคคลนั้นจะได้เงินคืน 174,271 บาทตามสมมติฐานที่ 1 และ 287,547 บาท ตามสมมติฐานที่ 2 ดังแสดงในตารางที่ 13 ซึ่งถือว่าการนำเงินไปใช้ห่วย เพราะเงินก้อนนี้จะเป็น 0 สำหรับผู้ซื้อ

ตารางที่ 13: การประมาณค่าผลตอบแทนจากเงินกองทุน “แปลงเงินหายเป็นเงินออม”

รายการ		ระยะเวลา	อัตราผลตอบแทนต่อปี	ตัวคูณ	สมมติฐานที่ 1	สมมติฐานที่ 2
1	จำนวนผู้ร่วมโครงการ (ล้านคน)				2.1	
2	เงินลงทุนในสลากรอมทรัพย์เฉลี่ย/คน/ปี (บาท)				7,214	
3	เงินลงทุนต่อปี (ล้านคน)				15,149	
4	เงินเข้ากองทุนสลากรอมทรัพย์ (ล้านบาทต่อปี)				20%	33%
5	เงินลงทุน (ล้านบาท)				3,030	4,999
		10 ปี	3%	11.463	34,731	57,305
			5%	12.577	38,106	62,875
		20 ปี	3%	26.87	81,411	134,328
			5%	33.066	100,183	165,303
		30 ปี	3%	47.575	144,143	237,836
			5%	66.438	201,294	332,135
		40 ปี	3%	75.401	228,450	376,942
			5%	120.79	365,970	603,850

หมายเหตุ: “ตัวคูณ” หมายถึง ตัวคูณค่าเงินปัจจุบันประจำวันให้เป็นค่าเงินในอนาคต

(FVIFA_{k,n}: Future Value Interest Factor for an Annuity)

ตารางที่ 14: การประมาณค่าผลตอบแทนจากเงินกองทุน “แบล็คเบิร์นท์” เป็นรายบุคคล

ระยะเวลา	อัตราผลตอบแทนต่อปี	ตัวคูณ	สมมติฐานที่ 1 (บาท/คน/ปี)	สมมติฐานที่ 2 (บาท/คน/ปี)
10 ปี	3%	11.463	16,538	27,288
	5%	12.577	18,146	29,940
20 ปี	3%	26.87	38,767	63,966
	5%	33.066	47,706	78,716
30 ปี	3%	47.575	68,639	113,255
	5%	66.438	95,854	158,159
40 ปี	3%	75.401	108,786	179,496
	5%	120.79	174,271	287,547

หมายเหตุ: “ตัวคูณ” หมายถึง ตัวคูณค่าเงินปัจจุบันประจำงวดให้เป็นค่าเงินในอนาคต ($FVIFA_{k,n}$: Future Value Interest Factor for an Annuity)

ระบบการกระจายผลประโยชน์

ในทางปฏิบัติ มีความเป็นไปได้ที่ผู้ชื่อห่วย/สลากรีนเงินต้นส่วนใหญ่จะมีพฤติกรรมการซื้อที่ส่วนมากจะเป็นหมื่นต่อนข้อห่วยได้ติดนและ/หรือสลากรีนแบงรัฐบาล แต่จำนวนเงินที่ซื้อของแต่ละคนย่อมมีแตกต่างกัน และแม้แต่ในบุคคลคนเดียว ก็จำนวนเงินที่ซื้อในแต่ละงวดก็อาจไม่เท่ากันได้ดังนั้น จำนวนเงินที่แต่ละคนจะได้รับคืนย่อมไม่เท่ากัน โดยทั้งหมดอยู่กับจำนวนเงินที่ซื้อห่วยในแต่ละงวด จำนวนงวดที่ซื้อต่อปี และจำนวนปีที่ซื้อห่วยจนถึงอายุครบ 60 ปี

รัฐบาลสามารถนำเงินจากกองทุนจ่ายคืนให้แก่ผู้ชี้อื่นลักษณะ Redistribution โดยจ่ายเป็นเงินสวัสดิการให้แก่ผู้ชี้อื่นที่มีอายุเกิน 60 ปี อย่างเท่าเทียมกัน หรืออาจใช้ระบบบัญชีส่วนบุคคลโดยจ่ายมากน้อยตามจำนวนเงินที่ชี้อ่วย สำหรับผู้ชี้อื่นที่มีอายุเกิน 60 ปี และยังชี้อื่น “ลือตเตอร์คืนเงินดัน” ต่อไป ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมว่าจะกระจายคืนให้ทุก 1 ปี, 5 ปี, หรือ 10 ปี

การช่วยลดภาระทางการคลัง

ผลการศึกษาในตารางที่ 13 แสดงให้เห็นว่า ใน 10 ปีหากไม่มีการถอนเงินออกโดย เงินกองทุน
นี้จะมีบานดาขั้นต่ำ 34,731 ล้านบาทตามสมมติฐานที่ 1 และ 57,305 ล้านบาทตามสมมติฐาน 2
ซึ่งเงินเหล่านี้น่าจะลดภาระการคลังได้มาก

ในช่วงที่ผ่านมา สำนักสวัสดิการสังคม สังกัดกรุงเทพมหานครได้มีการจัดสรรงบประมาณให้แก่ผู้มีอายุเกิน 60 ปีรายละ 500 บาท/คน/เดือน ซึ่งปัจจุบันจัดสรรได้เพียง 1,300 คน จาก 200,000 คน ถ้านำผลตอบแทนจากกองทุนมาเป็นเงินสวัสดิการทุกปี และแจกชาว กทม. ที่มีอายุเกิน 60 ปี จะสามารถแจกได้มากกว่า 6 แสนราย

สรุปและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ในกระบวนการศึกษาว่าเงินออมของคนกลุ่มฐานรากหน้าของไทยหายไปไหนหมด เพื่อหาแนวทางการเพิ่มเงินออมให้แก่ประชาชนไว้ใช้ในวัยหลังเกษียณอายุ จากกลุ่มตัวอย่างของชาว กทม. ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ผู้วิจัยได้พบว่า คนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 84.34 มีพฤติกรรมการซื้อขายทั้งหุ้นและสลากกินแบ่งทุกเดือน แสดงว่าคนกลุ่มนี้มีรายได้สูงกว่าระดับที่พอประทับใจ จึงมีเงินมาซื้อหุ้นได้อย่างต่อเนื่องเช่นนี้ แต่เป็นที่น่าเสียดายที่คนเหล่านี้ไม่มีแผนการออมที่ดี กลับนำเงินที่เหลือจากการใช้จ่ายไปซื้อหุ้นโดยหวังผลตอบแทน ทำให้เงินเหลือใช้หมดไปกับการซื้อหุ้นและกลยุทธ์การลงทุนในหุ้นเพียงร้อยละ 14.25 มีผู้ได้เงินต้นคืนอย่างเดียวโดยไม่กำไรร้อยละ 1.69 และขาดทุนร้อยละ 84.06 ของกลุ่มผู้ซื้อหุ้น

จากข้อเท็จจริงนี้ทำให้เกิดแนวคิดว่า หากจะถือว่าหุ้นเป็นรูปแบบหนึ่งของการลงทุนทางการเงินของกลุ่มที่มีความรู้ทางการเงินและรายได้น้อย ถ้าภาครัฐมีแผนการบริหารทางการเงินที่ดีให้แก่กลุ่มผู้มีการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี โดยหาตรวจสอบการทำงานของธนาคารกลางที่ได้เงินต้นคืนในอนาคตมาตรฐานด้านการซื้อขายหุ้น/หุ้น ซึ่งมีโอกาสสูญเสียเงินต้นสูงมาก เงินเหล่านี้น่าจะกลยุทธ์เป็นเงินออมที่สามารถนำไปใช้ในวัยเกษียณอายุได้ เป็นการลดภาระทางการคลังที่ต้องดูแลคนวัยชราที่ยากจนในอนาคต และเป็นการแก้ปัญหาการขาดเงินออมของประเทศได้ทางหนึ่ง

งานวิจัยนี้มีข้อเสนอให้ภาครัฐมีมาตรการรัดเข้มที่จะออกตราสารทางการเงินรูปแบบใหม่ ที่เหมาะสมกับอุปนิสัยของคนไทย และทำให้เป็นตราสารที่ถูกกฎหมาย เพื่อให้เป็นตราสารทางการเงินที่คนไทยมีรายได้และความรู้น้อยมีทางเลือกในการลงทุนแทนการซื้อหุ้น ดังนี้

1) ตราสารที่คาดว่าจะสามารถเปลี่ยนเงินหุ้นเป็นเงินออมได้ต้องมีลักษณะเลี้ยงโภค ต้องเลือกเลขได้ เงินขั้นต่ำในการซื้อไม่ควรเกิน 10 บาท โอกาสในการถูกรางวัลและความถี่ในการออกรางวัลควรใช้เกณฑ์เดียวกับสลากกินแบ่งรัฐบาล และลดความเสี่ยงของผู้ลงทุนโดยนำเงินกำไรจากการจำหน่ายตราสารไปทำเป็นกองทุนให้มืออาชีพรับไปจัดการลงทุน และคืนให้ผู้ซื้อสลากราเมื่ออายุครบ 60 ปี

2) ผู้ดำเนินโครงการนี้ควรเป็นหน่วยงานภาครัฐ หรือสถาบันการเงินที่เคยออกสลากออมทรัพย์มาก่อน ซึ่งที่ผ่านมา มี 2 องค์กร คือ ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์

เพราระมีความชำนาญอยู่แล้ว และข้อจำกัดด้านข้อกฎหมายก็น่าจะยืดหยุ่นได้ เพราะเป็นการออก
สลากรเพื่อการออมเงินเดียวกับสลากรออมทรัพย์ทั่วไป เพียงแต่ปรับเงื่อนไขการจ่ายคืนเงินออม
เป็นวัยเกณฑ์อายุ ซึ่งแตกต่างจากสลากรออมทรัพย์ทั่วไปอยู่บ้าง และเป็นประเด็นที่ผู้บริหารของ
องค์กรต้องหารือกับกระทรวงการคลังต่อไป

3) เป็นโครงการที่หาผู้ร่วมโครงการไม่ยากเนื่องจากการซื้อขายเป็นพฤติกรรมที่ก่อสู่
เป้าหมายทำอย่างล้วนเป็นประจำและต่อเนื่อง จึงมีความพร้อมในการเข้าร่วมโครงการได้

ผู้วิจัยไม่มีวัตถุประสงค์ให้การรู้สึกเลิกการออกสลากรกินแบ่งรัฐบาล หรือให้การรู้สึกใช้สลากรอมทรัพย์ที่สร้างขึ้นตามกรอบการศึกษานี้แทนสลากรกินแบ่งรัฐบาล เพราะการออกกลอตเตอรี่จัดเป็นวิธีหนึ่งของการระดมทุนเพื่อนำเงินไปใช้ในสาธารณูปโภคที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งบางประเทศเชื่อว่าเป็นตราสารที่มีประสิทธิภาพในการระดมเงินจากประชาชนได้มากกว่าการจัดเก็บภาษี แต่การระดมทุนจากประชาชนด้วยการออกกลอตเตอรี่ไม่เหมาะสมกับสังคมที่มีค่านิยมจำนวนมาก เช่นประเทศไทย เพราะคนจนนิยมซื้อห่วงมากกว่าคนรวย ทำให้เงินห่วยกลอยเป็นภาษีคนจน ซึ่งมักมีเลี้ยงคัดค้านในด้านการนำเงินภาษีคนจนไปใช้เพื่อสาธารณูปโภค

เอกสารอ้างอิง

- จิตติ มงคลชัย และคณะ. (2550). รายงานการศึกษาวิจัยเรื่อง “ห่วงบندิน” คณะสังคมส่งเคราะห์-ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สนับสนุนทุนวิจัยโดย สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

พรศรี เทล่าเลิศ. (2549). การศึกษาพฤติกรรมการซื้อขายและศึกษาความเป็นไปได้ของการทดลอง ห่วงด้วยสลากรอมทรัพย์ กรณีศึกษา: หมู่บ้านตาเปียงและหมู่บ้านครีเมืองใหม่ จังหวัดศรีสะเกษ. ภาคนิพนธ์ปริญญาโทหลักสูตรเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

สำนักงานสลากรินแบงรัฐบาล. (2550). โครงการสำรวจความคิดเห็นและพฤติกรรมของประชาชนเกี่ยวกับการพนันในสังคมไทย.

แสน วิชาชาน. (2553). ตำนานห่วยแห่งเมืองสยาม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ ร.ศ. 229.

Bernoulli, D. (1954). Exposition of a New Theory on the Measurement of Risk. *Econometrica*, 22 (1), 23-36.

Brenner, R. (1983). *History - The Human Gamble*. University of Chicago Press.

Brenner, R. (1985). *Betting on Ideas: Wars, Invention, Inflation*. University of Chicago Press.

Brigham, E.F. (1980). *Fundamentals of Financial Management* (2nd ed.). USA: The Dryden Press.

- Douglas, A. (1995). *British Charitable Gambling 1956-1994: Towards a National Lottery*. London: Athlone Press.
- Friedman, M., & Savage, L.J. (1948). Utility Analysis of Choices Involving Risk. *Journal of Political Economy*, 56(4), 279-304.
- Levin, S. (2008, July 25). Poverty leads to playing lottery. *Pittsburgh Post-Gazette*.
- Markowitz, H. (1952). The Utility of Wealth. *Journal of Political Economy*, 60(2), 151-158.
- Maynard, N., De Neve, J.E., & Tufano, P. (2008). Consumer Demand for Prize-Linked Savings: A Preliminary Analysis. *Harvard Business School Finance Working Paper*, No. 08-061.
- Guilln, M.F., & Tschoegl, A.E. (2001). Banking on Gambling: Banks and Lottery-Linked Deposit Accounts, *Center for Financial Institutions Working Papers 00-25*, Wharton School Center for Financial Institutions, University of Pennsylvania.
- Kearney, M.S. (2002). State Lotteries and Consumer Behavior. *Journal of Public Economics*, 89(11-12, Dec), 2269-2299.
- Minabe, S. (1975). A Time Deposit with Lottery Ticket. *Public Finance-Finances Publiques*, 30(2), 222-230.
- Morduch, J. (1999). The Microfinance Promise. *Journal of Economic Literature*, 37, 1569-1614.
- Neumann, V., & Morgenstern, O. (1947). *Theory of Games and Economic Behavior* (2nd ed.). Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Nyman, J.A. (May 2004). Should the Consumption of Survivors be Included as a Cost in Cost-Utility Analysis? *Health Economics*, 13(5), 417-427.

Translated Thai References

- Laolert, P. (2006). *A Study on Thai Behavior in Buying Lottery and the Possibility of Shifting Lottery Money to Long-Term Savings: A Case Study of Tapieng Village and Sri Muang Chan Village in Changwad Sri Sa Khet*. An Independent Study Paper for Master Degree in Development Economics, National Institute of Development Administration. (in Thai)
- Mongkonchai, J., et al. (2007). *Huay Bon Din*. Faculty of Social Administration, Thammasat University. (in Thai)

- The Government Lottery Office. (2007). "A Survey on Opinion and Behavior of Public on Gambling in Thai Society". (in Thai)
- Vichachan, S. (2010). *Tamnan Huay Hang Muang Siam*. Bangkok: R.S. 229 Press.
(in Thai)